Beszámoló a 2004/2005. tanévről

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének állományában e tanévben egyetlen személyi változás történt: dr. Kálnási Árpád egyetemi docens nyugalomba vonult. A tanévben a tanszék oktatói az alábbiak voltak: Szikszainé dr. Nagy Irma, dr. A. Molnár Ferenc és dr. Hoffmann István egyetemi docensek, dr. Kis Tamás, dr. Tóth Valéria, dr. Dobi Edit és dr. Rácz Anita — akit 2004. július 1-jétől léptettek elő — egyetemi adjunktusok, valamint Szilassy Eszter és Póczos Rita tanársegédek. Dr. Nyirkos István professor emeritusként segítette az oktató- és kutatómunkát. A tanszék könyvtárosa (a Finnugor Tanszékkel közösen) Hoffmann Istvánné, az intézet titkára pedig Kecskemétiné Legoza Eszter volt.

A pénzügyi keretek szűkössége miatt a tanév során sajnos, csak egyetlen vendégoktató meghívására nyílott módunk: Gósy Mária az ELTE egyetemi tanára pszicholingvisztikai kurzust tartott hallgatóink számára. Ezen kívül Szabó Zoltán nyugalmazott egyetemi tanár tartott néhány stílustörténeti előadást. A szakmódszertani képzést óraadóként segítette a gyakorlóiskola tanára, Sápiné Bényei Rita.

Ismét sikeresen szerepeltek hallgatóink a különböző versenyeken. Az Országos Tudományos Diákköri konferencia 2005. évi rendezvényén részt vevők közül hárman értek el helyezést. A nyelvtörténeti szekcióban második lett Kenyhercz Róbert (Szóeleji mássalhangzó-torlódások feloldása helynevekben — témavezető: Hoffmann István), ugyanitt Szőke Melinda (A garamszentbenedeki apátság alapítólevele mint nyelvi emlék), a névtani szekcióban pedig Pásztor Éva (Hajdúnánás határának helynevei — mindkettőjük témavezetője Tóth Valéria) nyert harmadik díjat. Az országos felsőoktatási Kossuth szónokversenyen két hallgatónk, G. Tóth Anita és Fúró József különdíjat kapott.

2005. április 11–13-án tanszékünk rendezte meg a hazai és a határon túli felsőoktatási intézmények Kazinczy Ferenc szép magyar beszéd versenyének 33. országos döntőjét. A rendezvényt kísérő tudományos program keretében Pusztai Ferenc egyetemi docens, valamint Imre Angéla és Markó Alexandra egyetemi tanársegédek (mindhárman az ELTE oktatói) tartottak előadást. A versenyen 33 hallgató vett részt 26 felsőoktatási intézmény képviseletében. A zsűri (Gósy Mária, elnök, ELTE, Hegedűs Attila, PPKE, Komáromy Sándor, Comenius Főiskola, Wacha Imre, Kazinczy-díj Alapítványi Bizottság és Hoffmann István, DE) az alábbi tíz versenyzőnek ítélte oda a Kazinczy-díjat: Vízer Dávid (ELTE BTK), Bauernhuber Enikő (ELTE BTK), Balázs Sándor (SzTE), Deák Norbert (Buda-

pesti Kommunikációs Főiskola), Mátyás Attila (ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar), Arany Kitti (DE), Gurzó Ákos (Kodolányi Főiskola), Geiszelhardt Zsófia (PPKE), Gégöl Csenge (PPKE) és Ambrus Rita (Konstantin Egyetem). A versenyzők tiszteletére Nagy János, egyetemünk rektora fogadást adott. A verseny előkészítésében és lebonyolításában a szervezőbizottság elnöke, Nyirkos István végzett kiemelkedő munkát, de mások (Rácz Anita, Tóth Valéria, Kecskeméténé Legoza Eszter, Hoffmann Istvánné, Loós Andrea, Reszegi Katalin, Győrffy Erzsébet) is jelentősen hozzájárultak a rendezvény sikeréhez. A díjnyertes debreceni versenyzőt Szilassy Eszter készítette fel.

A hallgatók tudományos munkájának fokozott támogatása érdekében második alkalommal hirdettük meg a tanszéki tudományos diákköri versenyt. Ez alkalommal a benyújtott öt pályamunka közül három kapott jutalmat: első helyezést Kenyhercz Róbert, második helyezést Szőke Melinda, harmadik helyezést pedig Pásztor Éva ért el fent említett dolgozatával.

A doktori képzés a korábban kialakult keretben folyt: a magyar nyelvtudományi alprogram a Kertész András professzor vezette Nyelvészeti Doktori Iskola részeként működött. A doktori program ösztöndíjas hallgatói a 2004/2005. tanévben az alábbiak voltak: III. évfolyam: Loós Andrea, II. évfolyam: Fehér Krisztina, Győrffy Erzsébet és Reszegi Katalin, I. évfolyam: Kollár Krisztián, aki a Miskolci Egyetemről jelentkezett programunkba. A II. évfolyamra az ELTE doktori programjából átvettük Kocán Bélát, aki az Ungvári Állami Egytetemen szerzett diplomát. Doktoranduszaink (a Miskolcon tanító Kollár Krisztián kivételével) mindnyájan részt vettek a tanszéki oktatómunkában is.

A doktori program keretében 2004 szeptemberében Síkfőkúton az egyetem alkotóházában rendeztük meg a már hagyományosnak számító doktori témabemutató előadásokat. A két napos ülésen az ELTE magyar nyelvészeti doktori programjának képviselői is részt vettek. A tudományos programban oktatók (Juhász Dezső, Farkas Tamás, Tátrai Szilárd — ELTE, Nyirkos István, Tóth Valéria, Rácz Anita, Kis Tamás, Hoffmann István — DE), doktoranduszok (Fehér Krisztina, Győrffy Erzsébet, Reszegi Katalin — DE, Slíz Mariann — ELTE) és diákkörös, illetve demonstrátor hallgatók (Streli Zita, Schultz Judit, Bárth János — ELTE) tartottak előadásokat, beszámolókat.

A tanszéken folyó tudományos kutatómunkát e tanévben is jelentős pályázati támogatások segítették. Szikszainé Nagy Irma vezetésével tovább folyt az OTKA által finanszírozott „Egy poliglott szövegnyelvészeti-szövegtani kutatóprogram” című pályázati munka, amelynek második periódusa 2005-ben zárult le. A program eredményeit közreadó Officina Textologica sorozat 10. kötete (A szövegorganizáció elemzésének aspektusai. Szerk. Petőfi S. János és Szikszainé Nagy Irma. Debrecen, 2004. 141 lap) a 2004 őszén ugyanilyen címmel megtartott konferencia anyagát tartalmazza. Az OT 11. kötete „Adalékok a magyar nyelvészet szövegtani diszkurzusához” címen jelent meg (Szerk. Petőfi S. János.

Debrecen, 2005. 110 lap). A kutatási program keretében 2005 júniusában „A korreferencialitás kontrasztív vizsgálata" címmel szervezett konferencia anyaga az Officina Textologica 12. köteteként látott napvilágot (A korreferencialitás poliglott megközelítése. Szerk. Petőfi S. János és Szikszainé Nagy Irma. Debrecen, 2005. 119 lap).

Nyirkos István vezetésével tovább folyt az uráli nyelvek névkutatási programja. Az Onomastica Uralica sorozat 3. számaként megjelent az uráli nyelvek településneveit bemutató kötet (Settlement Names in the Uralian Languages. Szerk. Maticsák Sándor. Debrecen–Helsinki, 2005. 182 lap), amelynek 12 tanulmányában finn, észt, magyar és oroszországi szerzők kilenc rokon nyelv névadási szokásait elemzik. Az Onomastica Uralica program helyzetéről, eredményeiről és távlatairól a 10. Nemzetközi Finnugor Kongresszuson 2005 augusztusában az oroszországi Mariföld fővárosában, Joskar-Olában kerekasztal-beszélgetést szervezett Maticsák Sándor és Hoffmann István, ahol mindketten előadást is tartottak. A kutatási program képviseletében Fehér Krisztina és Győrffy Erzsébet 2005 augusztusában Pisában angol nyelvű előadással vett részt a Nemzetközi Névtani Társaság (ICOS) 22. kongresszusán.

Hoffmann Istvánnak az OTKA által támogatott történeti névtani tárgyú kutatási pályázata keretében egy új sorozat első darabjaként jelent meg a „Helynévtörténeti tanulmányok 1." (Szerk. Hoffmann István és Tóth Valéria. Debrecen, 2005. 207 lap). A kötetben a tanszék oktatói, valamint doktori programjának korábbi és jelenlegi hallgatói nyolc tanulmányt tettek közzé. A sorozat megindításával a kutatócsoport a magyar helynevek történeti szemléletű vizsgálatát kívánja előmozdítani.

A. Molnár Ferenc szintén OTKA-pályázati keretben folytatta „Régi magyar szövegek nyelvi és művelődéstörténeti magyarázata, kiadása" című kutatási programját, amelyhez kapcsolódóan az itt tárgyalt tanév során több publikáció jelent meg, és konferenia-előadások is elhangzottak. A kutatási program támogatása 2004-ben fejeződött be.

A Jakab László által szerkesztett „A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai" című sorozatnak az itt tárgyalt időszakban jelent meg a 82. száma „Vértes Edit emlékezete" címmel (Zaicz Gábor–Csepregi Márta. Debrecen, 2004. 36 lap). József Attila születésének 100. évfordulóján Szikszainé Nagy Irma konferenciát szervezett a költő stílusművészetéről, amelyen 12 előadás hangzott el. Ezek szövegét az intézeti kiadványsorozat 84. számaként tettük közzé (József Attila, a stílus művésze. Szerk. Szikszainé Nagy Irma. Debrecen, 2005. 137 lap).

A tanszék oktatói a fenti önálló munkák mellett számos tamulmányt és más írást jelentettek meg hazai és külföldi fórumokon. Előadásokat tartottak különböző konferenciákon és tanácskozásokon, amelyek közül kiemelendők Nyirkos Istvánnak a finnországi magyar hét főrendezvényén, illetőleg a Magyar Profesz-

szorok Világtanácsának ülésén megtartott előadásai. Oktatóink aktívan részt vettek a hazai tudományos közéletben is: ennek fő formái a bizottsági munka, a pályázati értékelésekben és a tudományos fokozatszerzési eljárásokban való részvétel voltak. Megemlítendő még, hogy a 2005 tavaszán a Magyar Nyelvtudományi Társaságon belül létrehozott névtani tagozat elnökévé Hoffmann Istvánt választották meg. 2005. január 1-jétől a Debreceni Nyári Egyetem tanulmányi vezetőjének posztján Dobi Editet Póczos Rita váltotta.

Nyirkos István 2005 májusában a finnországi Ponkala Alapítványtól életműdíjat vehetett át.

A tanszékről további információk találhatók a http://mnytud.arts.klte.hu honlapon.

HOFFMANN ISTVÁN